

Interview uitgeschreven

(Lau Hopmans, 12 januari 2020)

1. (werk)Titel: “Nederlands”

2. Premisse (rode draad, moraal)

Beginsituatie (Wat doe je? Waar? Wanneer?)	Centrale handeling (de ‘motor’, de manier waarop, wat zijn je kwaliteiten, wat is voor jou belangrijk op dat moment?)	Eindsituatie (leidt tot, geeft dan, wat heb je bereikt, wat voor iemand ben je dan uiteindelijk?)
Als je als volslagen vreemde in een onbekend land aankomt, ...	en je gaat enthousiast op allerlei manieren Nederlands leren, ...	dan leidt dat tot het begin van je geslaagde integratie.

(alternatief) Centrale vraag wordt dan: Zal de wil tot (pro-actieve) integratie het winnen van het (passieve) blijven hangen in het trauma en de heimwee?

3. Verhaallijn(en)

Keuze voor 2 tegenstrijdige verhaallijnen:

1. Gericht op eigen land: Opgroeien/verblijf → vlucht → trauma+heimwee

2. Gericht op Europa: Beloofde land → vlucht → aankomst → taal leren → studeren/werken

Wat wint? Voor de meeste vluchtelingen overheerst het trauma en de heimwee en komt van integratie (helaas) weinig terecht.

4. Interview uitgeschreven

=====

[Step-outline, scène]

2	Introductie van de persoon Shewit en de vlucht (1:00 min)	[Interview] Waar vandaan? Waarom vluchten jonge jongens (zoals Shewit)? (→ wil niet ‘levenslang’ in het leger (de SAWA: YouTube beelden), vader is als soldaat overleden (Shewit was 1 jaar), ...)
---	---	---

- (na opstelling en camera aan) kadootje (de twee belangrijkste foto’s vergroot en ingelijst) geven → film reactie + vraag daarop door.
- Kun je jezelf introduceren? Vertel eens wat over jezelf? Wie ben je? Waar kom je vandaan? → Geboren 1999, Familie (moeder, broer)? Werk, Hobbies?
- Eritrea, wat is dat voor een land? Hoe leefde je daar? Met wie + wat deed je?
- Hoe is het om daar te leven (“Noord Korea van Afrika?” Dictatuur?)
- Waar heb je (specifiek) goede herinneringen aan?
- Waar heb je minder-goede herinneringen aan? → Contrast
- Huidige band met Eritrea (familie?)?

=====

- Uitgeschreven antwoord → [110101-162219.WAV] + [MVI_2199.MOV].

[Kun je jezelf voorstellen]

Ik ben Shewit Tekle, ik ben 19 jaar oud. Ik kom uit Eritrea, ik woon al 3 jaar in Nederland. Mijn hobby's zijn voetbal, hardlopen en volleybal.

➤ **Uitgeschreven antwoord → [110101-160721.WAV] + [MVI_2197.MOV].**

[Waar uit Eritrea kom je vandaan?]

Mijn geboortedorp is heel klein, die noemen wij "Oo". Dichterbij Mendevera, is de provincie voor ons [kun je daar iets over vertellen, hoe je daar woonde?].

Ja, mijn dorpje was heel veel ver van die steden. Als wij naar de stad willen moest ik 5 of 4 uurtjes gaan lopen om naar de stad te komen. Mijn dorp is ook heel klein. In weekend (zaterdag) zondag komt 1 bus door de weekend niet. Door de weekend [bedoeld "door de week"] wil je naar de stad, moet je lopen. Anders moet je in de weekend naar stad gaan. Is heel ver. Vanuit mijn dorpje toen ik school moest beginnen, vanaf dorpje moet ik uurtje lopen om naar de basisschool te gaan. Dus, dat is allemaal heel ver.

[Met wie woonde je daar? Wat is je situatie] → 1:19 t/m 1:46 =27 sec → 7 sec per regel

Euh, ja mijn dorpje iedereen zijn / hebben eigen bedrijf zeg maar. Zij kunnen van euh hun zelf gaan werken. Zo had ook mama, toen ik klein was ging ik met mama bij de bedrijf gaan werken. En, euh, toen ik 7 jaar oud was, moest ik school beginnen. Euh, vanmorgen ging ik naar school, vanmiddag kwam ik bij mama om te helpen. Zo was het.

[woonde je met je moeder alleen, of ook met anderen?]

Ja, ik heb 't euh, 1 volle broer en euh, twee halfbroer en zus. En, euh, mijn, ik ben de jongste van ons familie. Mijn grote broer was al op school in Mendevera. Toen was ik alleen met mijn moeder daar. Hij kwam alleen maar in weekend bij ons. Door de weekend moest hij gaan studeren.

Dus ik woon alleen met mijn moeder. Af en toe komt mijn broer bij ons, maar niet altijd.

[Je woonde dus op een boerderij, begrijp ik dat goed?] Ja [Beesten, landbouw, wat hadden jullie op de boerderij?]

We hebben ook beesten, maar we gingen ook euh euh groenten op bouwen of farma zeg maar. Dat doen wij ook daar, met mijn moeder.

[circa 4x3:00=12:00 sec] [wat voor groenten zijn dat dan?]

Ja, pff, die zijn niet bekend hier in Nederland, maar, euh, soort bonen. En euh misschien ken je wel: taff? [Is dat couscous, klopt dat?] Zoiets ja, weet ik niet [soort graan] Ja die, [volgens mij heet dat couscous] gebruiken wij ook wel, dus zo was het. [Daar maak je broden van of niet, of eet je dat als een soort rijst?] Nee, daarmee maken wij brood, of "taita"... of lijkt een beetje op een pannenkoek. Iets anders dan pannenkoek.

[Kadootje geven]

Oh dank je wel. Mag ik dan open maken. [→maakt het open]

Oh wat prachtig, dank je wel. Ik heb met deze foto veel herinneringen. Deze foto waren wij op schoolreisje geweest. Toen gingen wij euh die mensen waren wij dichterbij de dorpjes. Toen moesten wij naar Dekamhare. Allemaal. Dus toen gingen wij feestje vieren. Aan het eind van het jaar. Van toen is die foto.

En deze foto [de andere] euh, Toen ik middelbasis school afgerond heb. Moest ik naar hogeschool gaan. Toen moesten wij naar Dekamhare. Toen wij bij Dekamhare kwamen, hebben we deze foto gemaakt.

[Wat is Dekamhare? Lau: kostschool dus voor wezen]

Dekamhare is euh, de stad van Eritrea, maar daar hadden wij school, Boarding school noemen wij dat. Deze school is speciaal voor mensen die geen vader of moeder hebben. Of heel ver euh of zij niet kunnen vinden school dichterbij hun is. De mensen die euh hun ouders niet kunnen zorgen, zeg maar. Daar is de school. Omdat mijn vader overleden was, had ik de kans gekregen om daar naar toe te gaan.

[Wie staan er op die foto?]

[foto met drie jongens] Op deze foto hier ben ik, en hier is Amanier. Hij woont al in Nederland. Euh, hier in Nederland woont hij. Hij is Shoman. Hij is ook mijn beste vriend. Hij woont in Nijmegen/Nieuwegein [?].

[de andere foto (klas)]

Hier ziet wel heel veel, maar hier ben ik [Ja]. Hier zit, zij heet Gidana, zij woont nu in Engeland. Hier zit euh Ibrahim, hij is met mij naar Ethiopie gegaan, maar toen wij in Ethiopia waren, ... hij hoorde dat zijn moeder overleden is. Toen kon hij niet meereizen met mij mee. Hij zei, ja mijn moeder is overleden, dus mijn vader is alleen. Ik heb heel veel broertjes en zusjes, dus ik ga mijn vader helpen, ik ga terug naar Eritrea, zei hij. Toen hij is terug gegaan naar Eritrea.

Hij heet Lol, hij woont nu in Duitsland, hier. En zij heet Samroid, zij woont ook in Engeland. En hier, zij heet Shewit zelfde als ik (Shewit is een, kan gebruiken als meisje of als jongen). Zij heet Shewit, zij is nog steeds in Er. Hij heet Haileski. En hij woont ook nog steeds in Er. Zij heet Saiga. Zij woont ook nog in Er.. Zij heet Mama, is ook in Er. Zij heet, euh, Johanna, zij is (heb ik net gehoord) naar Ethiopia gevlucht is. Zij heet Heleen, zij woont nog in Er. En zij heet Fiben, zij is ook in Er. Zij heet ook Shewit, we waren 3 Shewittes daar. Zij woont ook in Er. nog. Zij heet Kasana. Kasane woont nog, zij woont nu hier in Nederland. Zij is al getrouwd. Zij heeft 1 kindje. Zij heet Atakilkie. Zij woont nog in Er. Zij heet Louan. Zij woont nu in Nijmegen. Dat was het

[Hoe oud was je op die foto?] euh, 15, 15 jaar was ik.

[heb je nog bepaalde goeie herinneringen aan die tijd, zeg maar, kun je daar wat over vertellen]

Euh, toen wij deze foto gingen maken. Deze met hetzelfde t-shirt. Moesten wij geld verzamelen. Toen moesten wij naar de hoofdstad van Eritrea (Asmara) gaan om euh deze shirt te kopen, zeg maar. voor een groep. Toen waren wij, ik en twee meisjes van hier uitgekozen van de groep. Euh met de geld naar Asmara toe. We hebben bij een fabriek zeg maar, hebben wij besteld. Toen kwam onze tshirt bij ons gebracht. Toen was euh gingen wij feestje maken bij ons dorpje Mendefera. Dus vanaf toen wij feestje hadden wij gevierd, ging wij iedereen. Sommige vluchten, sommigen gaan studeren. Dus deze foto was echt laatste met die groep.

En euh over deze foto [3 jongens]. Voordat wij naar de Dekamhare gingen wonen wij alleen maar in heel ver van de steden, in een klein dorpje. Toen was ook. Ineens gingen wij zonder ouders gaan wij in in Dekamhare gaan wonen. Sociaal life zeg maar met euh. Daar kwamen heel veel mensen uit de hele land. Dus moet je sociaal gaan leven met de andere mensen ook. Was euh,. . . ja was ook mooi en euh, heb ik ook herinneren dat wij de eerste keer naar Dekamhare gingen. Hadden wij foto. Dus als ik naar deze foto kijk, dan herinner ik ja .. Deze foto herinner ik mij dat we de eerste keer naar Dekamhare gingen.

[Kun je iets vertellen over hoe het leven nou daar was Wij geen voorstelling van ... Maar hoe is dan nou in Eritrea, waar jij vandaan komt. Hoe kunnen wij dat ons voorstellen?]

Ja, euh de mensen hebben eigen boerderij, bijna iedereen. Dus die gingen werken zelf, met zijn kinderen, met zijn vrouw of zo, met hun hele familie zeg maar. Euh. Die kinderen krijgen ze niet op tijd naar school te gaan. Omdat euh moet hun ouders moeten werken op de boerderij. En is ook heel ver

om euh. ... Moet je zelfstandig kunnen lopen, uurtje kunnen lopen om naar school te gaan. Dus wij wachten tot 7 jaar oud. Dan gingen wij naar school te gaan.

Dus de mensen die daar zijn euh werken hard voor hun zelf te kunnen zorgen. En van hun kinderen natuurlijk. Maar daar is een beetje moeilijk omdat heel ver van de stad is. Als je ziek bent, of als je, wat dan ook, dan moet je heel ver gaan lopen, terwijl je ziek was om naar ziekenhuis te gaan.

[Is er armoede? Of niet?]

Nee, wij hadden wel genoeg eten en drinken. [Ja] Maar moet je kunnen kijken wat de oorzaak is. Mijn vader, als mijn vader naar soldaat ging, blijft de hele jaar daar. Hij krijgt heel weinig betaald. Als hij maar niet voor ons kan werken, niet kan eten of drinken kopen. Dan raken wij in armoede, zeg maar. Dan hadden wij honger.

[Geen beeld, fotocamera neemt maximaal 12 minuten op!]

Dus de oorzaak is omdat die regering wil iedereen soldaat worden, maar zij betalen ook niet genoeg.

Dus, als mijn vader kon zelf weten wat hij wil doen, dan, dan kan hij voor mij goed zorgen. Dan kan mijn moeder ook goed voor mij gaan zorgen. Maar omdat mijn vader was een soldaat, uiteindelijk ging dood, en mijn moeder was alleen. Ja, vrouw bij boerderij te werken is heel moeilijk. Zij kan niet als man hard gaan werken. Dat was een beetje moeilijk. Maar mijn moeder heeft zijn best gedaan om ons op te voeden en naar school toe te kunnen gaan.

[Je krijgt geen geld van de overheid?]

Nee, wij krijgen geen cent, ... geen geld van de overheid. Elke ouders moeten zelf kunnen zorgen van hun kinderen. Dus ja, als thuis vier vijf kinderen heb, dan ging je naar soldaat, wie gaat dan voor ons zorgen? Dan raken kinderen in armoede, dan. Dat is de oorzaak. Maar de mensen willen graag werken. Die werken ook hard. Maar hij krijg niet de vrijheid om te doen wat hij wil of zij wil. Ja....

=====
[Step-outline, scène]

2	Introductie van de persoon Shewit en de vlucht (1:00 min)	[Interview] Waar vandaan? Waarom vluchten jonge jongens (zoals Shewit)? (→ wil niet 'levenslang' in het leger (de SAWA: YouTube beelden), vader is als soldaat overleden (Shewit was 1 jaar), ...)
---	---	---

- Waarom vluchten jonge jongens (zoals jij)? (→ wil niet 'levenslang' in het leger)
- Kun je vertellen over de SAWA? Ken je anderen die wel zijn gegaan? Wat weet je van hun ervaringen?
- Kun je vertellen over je vlucht? (N.B. doen we vooral met YouTube beelden)
- Wat was je eigenlijk van plan? Waar wilde je heen? Waarom?

=====

Uitgeschreven antwoord → 110101-162438.WAV + [MVI_2200.MOV].

[ik begrijp dat je ieder geval tot aan je 15^e Had je het eigenlijk, redelijk goed. Was je gelukkig. Wel hard werken]

Ja toen was ik wel gelukkig, toen kon ik met mama gaan werken. En naar school met mijn vriendin. Die uit hetzelfde dorpje kwamen gingen wij spelen. Was ook gelukkig. [Ja, je had het best goed].

[Dan denken wij natuurlijk, waarom ga je dan weg?]

Ja euh, in het begin, ... toen in Dekamhare kwam, natuurlijk kijk je naar je oudere broer of zus. Zij gingen ook studeren. Hadden zij dan bereikt wat zij willen [Hmm] Nee! Zij gingen naar SAWA. SAWA is een groot school een soort school zeg maar. Waar de studenten die 11 groep afgerond hebben. Om 12 groep te gaan doe, gingen zij naar SAWA.

[SAWA moet je even goed uitleggen]

SAWA is een soort school. Moet je 1 jaar daar naar toe. Waarvan je school en dienstplicht samen leert. Dus uit de hele land gingen zij om 12 groep af te ronden naar SAWA toe.

[en hoe oud ben je dan?] Ben je 17, 18 jaar. [even een zin maken]

De meeste kinderen zijn 17-18 jaar. Daarna gingen zij naar SAWA toe. Dan ben jij 1 jaar zonder ouders. Jouw ouders. Ga je naar SAWA, dan wordt je ook sociaal leven zeg maar. Je bent dan met de kinderen uit de hele land kwamen. Ga je kennis maken. Ga je cultuur wisselen. Hoe zij in andere land wonen. Hoe woon ik daar. Dan moet je ook samen gaan mengen, zeg maar.

Dus Als je daar goeie cijfer haalt, dan mocht jij naar universiteit door gaan studeren. Als je geen cijfer hebt, ja, dan heb je al geen andere keus. Dan wordt je verplicht soldaat.

[Dan wordt je verplicht soldaat] Ja, daarom is de mensen ja. Sommige kunnen heel goed met de handen of met wat dan ook. Maar dat keuze krijgen ze niet. Dus zij gaan gewoon vluchten.

Zij willen geen soldaat worden. De hele leven zeg maar. Je weet ook niet wanneer je vrijgelaten, vrijgelaten van soldaat. Misschien je hele leven weet je dat niet. Dus daar hadden zij geen toekomst. Ja als ik naar kijk, dan ben ik ook hetzelfde af als hun. Ik heb ook geen toekomst. Dus nu moest ik vluchten om mijn toekomst te bouwen. Veilige land (te) zoeken waar ik mag doen wat ik wil. En wat mijn mening is te zeggen, zeg maar.

[kun je nog het moment herinneren dat je dat besloten hebt?]

Ja, toen waren wij euh ja, op die tijd was bijna iedereen, euh ja proberen zij de land te verlaten. Willen zij de grens proberen s'nachts over te steken, maar sommigen worden gepakt, sommigen hadden geluk. Kunnen naar Ethiopia of naar Soedan. Dus als je naar die situatie kijkt, ja, wat ben ik aan het doen. Wat doen de andere mensen dan. Zij gingen gewoon, waarom ben ik dan hier gaan blijven. Heb ik toch ook geen toekomst. Dus ga ik toch andere kans proberen.

[Wanneer heb je dat besloten? Weet je dat nog? Met wie?]

Ja, die foto die ik jou heb laten zien (die met de groep). Toen was echt laatste voor mij met de groep. Toen hadden wij feestje gehouden. Toen gingen wij ieder naar hun huis. Toen hadden wij afgesproken van te voren. Als de feestje klaar is, dan de volgende dag gaan wij proberen naar Ethiopia te vluchten. Toen waren wij met 2 jongens en 3 meisjes. Toen hadden wij, toen feestje klaar is, toen ja de rest gingen gewoon naar hun huis. Wij gingen stiekem uit de groep. Gewoon weg van de dorp, wij gaan gewoon naar Ethiopia, proberen. Toen was om 8 uur s'nachts s'avonds. Om 8 uur s'avonds vertrokken wij.

Dan, na 5 of 6 uur, 6 uur hadden wij gelopen, toen kwamen wij bij de grens. Als je vlak bij de grens bent, dan moet je goed kunnen opletten, kijken luisteren zodat jij niet naar de soldaten aan loopt. Of zo dat ze jou niet gaan zien. Toen hadden wij geluk, om 2 uur s'nachts kunnen wij de grens over. Toen hadden wij ook 2 uurtje ver gelopen zodat wij niet dichterbij hun kan blijven. Gingen wij 2 uurtjes lopen. Dan had ik uitgerust, 4 uurtje of 5 uurtje. Toen was. Toen ging de zon op. Toen gingen wij naar de soldaat van Ethiopië. Ja, wij kwamen uit Eritrea, maar wij willen toch vrij zijn. Zo, dan hebben zij ons opgevangen. Toen hebben zij (met de auto) naar Ethiopia, ... soort opvangcentrum gebracht.

Uitgeschreven antwoord → 110101-164737.WAV + [MVI_2201.MOV].

[Weer even terug naar dat vluchten, wat had je nou in gedachten toen jullie dat besloten?]

Ja, toen euh uuuhm.. moesten wij vluchten, wisten wij niet wat toch naar ons kwam. Ja maar, wij gaan toch tweede kans gaan proberen. Wij gaan weg, wat tegen ons kwam, dat gaan wij zien. Ik weet niet wat je tegen krijgt. Dus, wij hadden niet gedacht, als wij weggaan dan krijgen wij dat, dat, dat, nee. Je weet niet wat je tegen komt. Dus gingen wij gewoon weg. Wat je tegenkomt kijken wij gewoon. Wat wij aan kunnen doen.

[Had je dan idee waar je heen gaat, wat je toekomst?]

Nee, ik had gedacht alleen maar, als ik maar naar Ethiopia gaan. Verder, waar, hoe, wist ik helemaal niet. Dus, ik ga gewoon naar Ethiopia, toen kwam ik bij de opvangcentrum. Als je bij de opvangcentrum woonde, dan gingen mensen naar Soedan, en euh zo, zo. Waarom blijf ik dan hier, dan ga ik toch ook mee.

*Dan gingen wij toch met groep naar Soedan toe. De reis is heel moeilijk. De mensen zeggen dat ook. Is heel moeilijk ja. Omdat ik niet gezien heb, dan geloof ik niet aan de mensen wat zij zeggen. Geloof ik wat ik gezien hebt. **Dus ja, jouw kans is niet mijn kans. Ik ga toch mijn kans proberen. Toen gingen wij naar Soedan.** Was ook moeilijk. Vanuit die asiel, opvangcentrum,<..> [niet verstaan], gingen wij stukje met de auto. Dan, euh, heeft die makelaar euh, een klein riviertje (zeg maar river, sloot of zo noem je dat). Dan zegt hij, jullie moeten hier gaan blijven, tot donker wordt, dan gaan wij verder. Dan hebben wij daar gebleven. Vanavond om 7, 8 uur kwam hij met een klein busje. Klein busje moeten wij ook 10 minuutjes of kwartier gaat rijden. Vanaf daar had hij ook 1 groep, andere groep. Dan heeft twee groepen. Dan moesten wij, gingen wij met 2 groepen gewoon lopen. Vanaf 8 uur s'avonds tot 4 uur s'nachts, zeg maar. Toen kwamen wij bij de river, de grens van Ethiopia en Soedan.*

Daar moesten wij gaan blijven 2 dagen, of 3 dagen. Zodat de soldaten gaan uitzoeken, hoe hij met ons kan die grens over. Die is heel grote river. Die river ging dag en nacht gewoon door. Je kan niet zomaar de river oversteken. Dan moet je of kunnen zwemmen of moet je ook ... die makelaar had, ja, weet niet wat, die had jerrycans of zo euh ... had hij ook 2 mensen die heel goed kan zwemmen. De mensen die niet kunnen zwemmen, met de mensen die wel kunnen zwemmen de river oversteken, zeg maar.

Toen kon ik wel een klein beetje zwemmen, maar niet heel goed, dus ja. Ik ga moet toch hulp hebben. Die mensen gaan gewoon zo, euh, de river oversteken. Moesten wij ook uitkleden. Zodat niet de hele, broek en shirt nat worden, dan moet je alleen maar korte broek aandoen. De rest van je kleren, kwam met een grote tasje, die de mensen die wel kunnen zwemmen, hebben naar de andere kant gebracht. Daar hebben wij aangekleden. Toen was gewoon donker. Toen moesten wij ook de hele nacht gewoon doorlopen.

[Hoe lang moet je dan zwemmen. Hoe moet ik me dat voorstellen? Hoe ver?]

Euh, poeh, ... kan 5-6 meter zoiets. Ja. [stroom hard wel, of valt dat wel mee?] Ja, dat stroomt wel hard. Gevaarlijk ja. En die River kan ook krokodillen zijn, dan wordt je opgegeten. Is echt heel gevaarlijk [lacht]. Maar ja, je probeert maar gewoon [lacht].

[precies, wat had je in hoofd dan, waar wilde je dan heen].

Als je Ethiopia komt, dan denk waar gaan de mensen naar toe? Naar Europa, verder weet je dan niet. Toch gaan wij Europa proberen te bereiken. Maar de weg is heel gevaarlijk. Ja, je reist door de woestijn. Daar kan je geen water vinden of wat dan ook. Is heel moeilijk [Ja] Ja.

*[ok, hoe ging de tocht verder] Ja, toen kwam ik in Soedan. Na 2 weken kwam ik in Khartoem in Soedan. Daar moesten wij met groep jongens, gaan wij kamertje huren. En samen eten maken of zo, daar hadden wij 5 maanden gebleven, toen moesten wij ook verder naar Libia te gaan. Naar Libia is heel gevaarlijke weg. Is ook heel lang. Je bent euh ... ik was 6 dagen euh ... achter elkaar op reis. **Vanaf Soedan vertrokken wij met een grote vrachtwagen. Normaal zit daar 100 mensen in, maar wij***

waren 50 mensen (de helft). Dus gaan wij 3 dagen met die vrachtwagen. Ondertussen stopt de chauffeur dan gingen wij uit, even rusten, eten. Dus de makelaar hadden eten drinken bijgekocht, met de auto meegenomen. Daar krijg wij klein beetje van. Zodat jij de hele reis ook meegaan. Dus krijgen wij klein beetje water, eten, drinken. Tot de grens van Soedan en Libia. Dan komt klein Toëta, van die Snap je wat ik bedoel? Toëta. [nog een keer] Toëta. [Nee, wat is dat?] Een soort auto, maar .. [oh, Toyota] Ja zo, [Toyota, een soort jeep] ja die. Toen krijgen wij 2 auto van. Toen waren wij 50, dus moesten wij met 2 auto verdelen.

Dus, ... nee, wij waren 54 mensen dus gedeeld door 2 is 27 mensen in één auto. Dat past niet, normaal. Normaal passen wel in 10 mensen ongeveer, Wij waren toch 27 mensen, Die mensen die bij de de achterste waren, ... moesten met een touw zo vastgemaakt worden, zodat ze niet gaan vallen, of zo. Was moeilijk. Toen willen wij ook eten meenemen, maar toen hadden wij geen plek. Dus de eten en drinken moeten wij toch achter laten.

[Zat jij in de auto of zat je met een touw vast]. Met de touw vast soms, soms in midden in de auto. Omdat je wisselt van plek in de auto, dus je hebt niet vaste plek. Toen hadden wij ook 3 dagen onderweg geweest. Was heel moeilijk. Krijgen wij alleen maar water van hun. Water krijg jij ook niet wat je wilt. Dus je krijgt klein beetje, maar ja. Euh ... uiteindelijk kwamen wij in Libië aan bij in een grote zaal. Waar een heleboel mensen in gaan zitten. Daar woon je. Daar blijf je met 100 mensen. Je krijg geen genoeg eten, je mag niet douchen. Als je maar snel betaalt, dan ga je verder. Dan probeer jij aan je familie of wie dan ook die jou kan betalen, proberen of zo. [Dan zit je aan de kust al, denk ik] Nee eerst gewoon in de stad. Moet je ook van de reis van Soedan naar Libië kwam, van die reis. Uiteindelijk, als je in Libië kwam, dan moet van die reis betalen. Dan kun je verder naar de kust, van de zee. Daar moet je ook nog betalen zodat jij verder kan met de boot naar Italië.

[Hoe kwam je aan al dat geld dan?]

Wist ik niet. Toen had ikzelf had halfbroer in Zuid Soedan. Met hun kan alleen maar bellen. Euh, hij ging naar mijn familie of naar wie bellen, zodat voor mij kan betalen. Ja, zo was het.

[Goed, maar uiteindelijk was je aan de kust?]

Ja, maar eerst had ik betaald, toen moesten we reizen naar de kust. Toen kwam een vrachtwagen. We hadden alleen maar 4 kaartjes blokjes [raampjes] open, zodat we lucht fris konden krijgen. Dus zat wij 2 uurtjes, of 2,5 uurtjes gaan meereizen. Dus is echt warm, je zit in dicht vrachtwagen. Daar is echt dood van. Ja, je krijgt geen genoeg lucht, dus ja. Maar uiteindelijk kwamen wij bij de kust aan. Toen, ikke heb 2 keer met de boot geprobeerd naar Italië te gaan. De eerste keer was niet gelukt, de tweede keer wel.

[Waarom was niet gelukt?]

Ten waren wij euh 175 mensen, die boot was heel klein. Vanaf 10 uur ... vertrokken wij met klein bootje. Toen verzamelen wij met klein bootje (om) naar de boot te gaan Toen gingen wij om 2 uur, gingen wij vertrekken. Toen was 7 of 6 of 7 uur geweest. De zon kwam op. Toen euh, ja, misschien zijn we er bijna (zeggen wat de mensen). Toen kwam de zeeman van Italië met de bootje aan ons aan. Dus moesten we de hele reis nog terug gaan naar Libië. [Je werd teruggestuurd?] Ja, die chauffeur, de kapitein, was uit Tunesië of zo. Ja, hij lijkt precies aan de Libische mensen. Hij kan Arabisch praten. Hij is ook euh ... Hij lijkt helemaal op hun. Dus, toen de Libiërs kwamen, ging hij tussen de meisjes zitten, zodat ze hem niet kan zien. Als hij gepakt wordt, dan wordt hij gelijk doodgeschoten of met de mes of wat dan ook.

[Geen beeld, fotocamera neemt maximaal 12 minuten op!]

Toen was hij tussen de meisjes gaan zitten. Toen wij aan de haven van die Libia kwamen, ging hij duiken naar de zee, dan van de andere kant van de zee ging hij uit. De kleding uit. Euh, sjaal uit of zo.

Dan lijkt hij toch op hun. Zij kunnen niet meer (zien) dat hij uit andere land kom. Hij kan ook Arabisch praten dus. Toen ging hij weg. Waren wij opgepakt. Wie was de kapitein? Ja, hij is weg, maar wij willen ook niet in gevaar brengen. Dus hij is weg dus weten wij niet. Wij ging gewoon stil, dus ... Paar mensen die Arabisch kan, maar willen toch liever niet praten. Anders worden zij veel gevraagd. Wie was, waarom, zoiets.

[Dit was de eerste keer?] Ja [En de tweede keer?]

Toen waren wij uit de gevangenis kwamen. Heb ik 2 maanden gebleven. Toen moest ik betalen, toen kwam ik van ... Om nog een keer te proberen van ... Toen was heel grote boot. Normaal kunnen wij 600 mensen in. Maar wij waren 400 mensen. Wij proberen zelfde als de vorige keer. Om 9 uur of 10 uur om naar de grote boot te gaan. Maar toen was 1 klein plastic bootje om naar de andere boot te brengen. De makelaar kon niet iedereen daar brengen. Was gewoon om 6 uur, de zon bijna, komt bijna op. Dus wij moeten toch weg, zodat zij ons niet kunnen zien. Dus de 200 mensen, zei (hij) ja, jullie gaan met de andere boot. De mensen die op de boot zijn, gaan zij vertrekken. Toen gingen wij vertrekken. Toen was ik ook heel bang omdat de vorige keer was om 2 uur vertrokken maar toch zijn wij opgepakt. Dus nu 6 uur hier, dus wij gaan nog heel veel varen, dus misschien gaan zij ons zien nog. Maar uiteindelijk was gelukt. Na 10 uurtje varen, om 4 uur, kwam de Italische boot aan.

[Zaten jullie in een rubber boot of is dat een metalen boot? Kun je dat beschrijven Wat voor soort boot is dat?]

Ja, die was niet heel speciaal boot, zeg maar. Die was heel oud. De motor, daar moesten wij water ingooien zodat euh niet gaan branden of zo. Dus de boot was heel gevaarlijk.

[Was het een rubber boot of metalen boot?]

Nee, rubber boot. Toen kwam de Italische boot ...

➔ (de beeldopname is eerder gestopt, dus nogmaals verhaal 2e oversteek)
110101-172617.WAV + [MVI 2202.MOV].

[... de tweede keer dat je vluchtte, kun je daar over vertellen?]

Ja, bij de tweede keer, waren wij normaal, was de boot heel groot. Daar kunnen wel 600 mensen in. Maar omdat één klein bootje was om naar de boot te brengen, was de tijd niet genoeg. De zon was bijna op, was om 6 uur, dus toch moeten wij gaan vertrekken. Zodat zij ons gaat niet zien. Anders worden wij nog gepakt. Dan kunnen wij onze reis niet verder voeren. Dus, die makelaar zei, 200 mensen, gaan jullie blijven, gaan jullie de volgende keer, met de volgende boot gaan vertrekken. Maar die mensen die in de boot zitten, moesten nu gaan vertrekken. Toen zijn wij om 6 uur vertrokken. Was ik ook bang. Omdat we de vorige keer waren wij om 2 uur vertrokken, maar nu is om 6 uur. Terwijl wij s'nachts de hele reis af hadden gemaakt, hebben zij ons gezien. Maar nu zijn wij om 6 uur vertrokken, dan moesten wij toch de hele dag gaan varen dus. Ik was echt bang zodat ik niet nog een keer wordt gepakt. Maat was geluk, hadden wij niet opgepakt. Dus na 10 uur varen, worden ..., was om 4 uur, kwam Italië boot naar ons toe. Toen waren wij blij.

Toen gingen wij met de andere boot met de klein bootjes. Toen krijgen wij toch wel rust. Ja, die boot is heel groot. Je krijgt playground om te zitten, om te slapen, Ja, toen gingen wij allemaal gaan slapen. Waren toch moe. Wij hadden toch wel stress. Gaan wij Italië nog bereiken of niet? Komt de Italische] boot ons opvangen of niet? Wordt nog steeds donker, donker. Was om, waren wij om 6 uur vertrokken, was om 4 uur hadden wij niks gezien. Toen kwam de eerste boot, ah shit, nu gaan wij, willen wij, wij gaan leven, denk ik. Wij hadden andere boot dus gaan wij toch Italië bereiken. De mensen waren moe. Gingen iedereen slapen. Na euh dag en nacht varen kwamen wij in Italië aan. In Roy de Calabria was ik aangekomen.

[en toen?]

Toen zijn wij, met leeftijd gaan zij verdelen. Die mensen die over 18 waren gingen zij gewoon naar opvangcentrum van Italië zeg maar. Maar die mensen die minderjarig waren, gingen wij, zij gaan verdelen. 20 naar andere kant, 20 naar andere kant. Zodat wij snel euh euhm medicijn en kleding en eten te krijgen, zeg maar. Toen ging ik euhm met twee, 20 jongens in één kamp. Gaan wij ... Wij hadden één week daar gebleven. Toen kregen eten en drinken en euh plek om te slapen. Wij mogen douchen. Was echt rust om voor jezelf te zorgen zeg maar. Toen 2 weken weer, ja, waar gaan wij naar toe dan? Dus, ja, zij zeggen jullie gaan nog blijven zodat jullie euh ... Wij moeten ook naar dokter zodat de dokter kan ons zien. Of zijn wij genoeg gezond. Natuurlijk omdat 2 weken, 2 maanden niet gedoucht, niet aantrekkelijk dan aan. Wij willen ons lichaam wat, toch moeten wij medicijn van krijgen en euh, douchen, euh zo. En na 2 weken alleen maar eten, slapen, alleen maar eten slapen, ach wat is dat nou dan? Wij willen toch gaan verder. Waar dat weten wij toch niet. Gingen wij gewoon naar de station van Roy de Calabria. Toen euh, nemen wij trein. Toen hadden wij ook geen kaartjes gekocht. Gingen wij gewoon op de trein daar.

[Hadden jullie dan enig idee waar je naar toe ging?]

Gewoon de trein pakken naar Rome, de hoofdstad van Italië dus. Ja, ondertussen kwam de conducteur aan. Hebben jullie wat documenten of kaartjes? Nee. Toen moeten wij toch uit van de trein. Ok, dan gingen wij uit. Dan wachten wij op andere, de volgende trein. Dan nemen wij ook stukje van. Zo kwamen wij in Italië aan. In Rome aan. In Rome was grote AC (opvangcentrum). Daar waren ook heel Eritrese mensen die met mij meegereisd zijn waren. Dus, hoe gaat het met jullie? Waar waren jullie dan? Hoe kom jullie? Zo begin je te praten, met hun. Toen moet je toch ook gaan verder. Toen kwamen wij, gingen wij met de trein naar München, Duitsland. In Duitsland, worden wij gepakt door de politie, van euh, van Duitsland. Toen moesten wij vingerafdrukken doen, met drie vingers. Zij gaan kijken of wij iets slecht hebben gedaan, of mensen hebben doodgemaakt of iets slecht gedaan hebben.

Toen waren wij toch niks gedaan. Dus, die mensen die krijgen wij een kaart. Waar de opvangcentrum is. Zodat wij zelf gaan zoeken daar naar toe te gaan. Ja, toen gingen, ... zij hebben ons vrijgelaten, gingen wij gewoon naar de station. Hoe gaan wij, waar gaan wij naar toe dan? Ja, weten wij niet. Gaan wij, gingen ieder een andere trein pakken. Waar jij aankomt weet jij toch niet. Toen heb ik toevallig in die trein naar, die in Nederland aankwam gepakt. Toen kwam ik hier in Nederland ergens, in denk wel hier in Hengelo, maar weet ik niet zeker.

=====

[Step-outline, scène

6	(30 sec)	[Interview + beelden scrabble] Ondersteunend “Moeilijke start in Nederland”
---	----------	---

- Kun je vertellen over je aankomst in Nederland?
- Wat ging er goed? Wat ging niet goed?
- En in Nederland? Wat heb je gedaan, wie hebben je geholpen?
- Hoe zag je toen je toekomst?

=====

Uitgeschreven antwoord → 110101-172617.WAV + [MVI 2202.MOV].

Toen kwam ik hier in Nederland ergens, in denk wel hier in Hengelo, maar weet ik niet zeker.

Als ik terug denk, waar was ik dan de eerste keer? Ik denk Hengelo of Arnhem of zo? Toen kwam de conducteur naar mij toe. Heb jij kaartje of document? Hij praat, maar ik versta toch niet. Toen heeft hij (mij) meegenomen naar de politiebureau. Bij de politiebureau heb ik vingerafdruk gedaan.

Toen hebben zij (mij) met de politieauto naar Ter Apel gebracht. Daar heb ik Eritrese mensen gevonden. Waar zijn wij dan hier, oh Nederland, ok. Blijven wij toch hier. Zo, euh daar hebben wij 2 weken in Ter Apel gebleven. Toen moesten wij onze gegevens geven. Euh, na 2 weken hebben die mensen andere asielzoekers gevonden. Toen moesten wij verhuizen naar vlak bij Utrecht, was Overberg. Daar naar toe. Daar heb ik 7 maanden gebleven. Toen moest ik interview gaan doen in Den Bosch. Euh, na 7 maanden heb ik interview gedaan. Na 1 week, heb ik uitslag gekregen dat ik mocht blijven in Nederland. Daarna, moest de NIOS [niet verstaan?] plekje zoeken voor mij. Waar ik Nederlands kan leren en de andere mensen.

Toen kwam ik terecht naar Den Ham, hier rechts van Almelo, een klein dorpje. Daar kwam ik met 5 Eritreers en 4 Syriërs. Waren wij negen jongens. Daar heb ik 3 maanden gewoond. Toen moest ik naar school in Almelo. Maar, in Den Ham was niet zo leuk. De burens waren zijn allemaal rust. Dus, omdat wij jongeren waren en met 9 jongens waren, gaan wij voetballen voor ons huis. Gaan wij fietsen door de straat. De mensen vinden dat niet leuk. Dus moesten wij toch gaan verhuizen.

Toen kwamen wij in Hengelo aan. In Hengelo was wel leuk, de burens waren lief, zij zeggen welkom bij onze wereld. Ok, toen mogen wij hier voetballen. Naar school in Enschede. In Hengelo was allemaal leuk. Dus, zo was het tot nu toe.

→ 110101-174337.WAV + [MVI_2204.MOV].

[Terug naar je aankomst in Nederland, hoe ging dat? Wat ging er goed? Wat ging er niet goed?]
Ja, toen ik in Nederland aankwam, kwam ik bij Ter Apel aan. Ja, dat was anders dan anders. De mensen zijn, zij praten Nederlands maar toen verstond ik toch niet. Dus, de cultuur is anders. Ja, alles wordt in één keer anders. Dus ja, euh wat gaan wij nou doen? Met de jongens, onze reis, hoe was dat? Gaan wij over praten. Euhm, wij praten in Ter Apel met de tolk, met de tolk ja. Dan euh, na 2 weken gingen wij ook naar Overberg verhuizen. Toen was ook hetzelfde als het was. Was ook heel anders. Toen verstond ik ook nog steeds niets. Maar daar waren wij meer mensen dan Ter Apel. Daar woon je heel veel, In opvangcentrum woon je met heel veel mensen.
[Waar was dat, zei je?] Overberg, vlak bij Utrecht Veenendaal daar. Dus, Ja, toen gaan wij met die mensen, met de jongens euh voetballen, naar de stad in.

Wij zijn ook aan het begonnen naar school te gaan. Maar, zij gaan ook als eerste leren. Wat is die dan? Tafel euh ze wijzen daar, wat de woorden is. Ze zeggen tafel, maar wisten toch niet wat tafel is. Ze moesten toch kunnen aanwijzen. Tafel, ja, zo begin je te leren. Dat was..., Nederlands is moeilijk taal. Euh Ja, maar.... Toen verst....begrijp ik ook niet hoe belangrijk is om Nederlands te gaan praten of dat te leren.

[Wat voelde je toen dan eigenlijk. De eerste maanden dat je hier kwam. Hoe voelde je dan?]
Ja, ik vond gewoon alles moeilijk. Ik wil graag praten, maar als ik moet praten, moesten zij tolk bellen en wat dan ook, dat duurt heel lang. Wil ik gewoon tegelijk wat ik wil gaan praten, maar dat kan, dat kan ik niet. Dus liever wil ik gaan die jongens gaan wij gewoon praten, voetballen, gaan winkelen. In mijn kamertje gaan filmen kijken, Tigrinja veel.

Ja, hoe, hoe, hoe begin ik om Nederlands te praten, zo. Dan stel jij vraag aan jijzelf, hoe, wat wordt dan straks. Ja zoiets, ja. Ja, ... maar als je een klein beetje Nederlands begin te gaan praten. In de klas, die van mensen helpen, ... zij helpen ook graag jou om beter te gaan praten, zeg maar. Als jij ook fout doet, ja, zij zeggen "goed zo". Dan moet jij toch blijven proberen. Ja, dan krijg jij ja ... Doe ik toch, kunnen je best. Ik ga toch zo verder. Ja, zo begint het, maar is gewoon moeilijk geweest die, in het begin, 3 of 4 maanden.

=====
[Step-outline, scène

8	(30 sec)	[Interview + beelden scrabble] Ondersteunend “Besef bij Shewit: ik moet Nederlands leren!”
---	----------	--

- Hoe heb je zelf je verleden 'begraven' (Heb je dat?)
- Wanneer (waarom, waarover dan) denk je nog wel eens terug aan je leven in Eritrea? (→ emoties?)
- Wanneer beseftte je wat je moest gaan doen? Wat dan? Hoe je wel kunt werken aan je toekomst?
- Hoe belangrijk is de Nederlandse Taal? Waarom denk je dat? Heb je voorbeelden?

=====

[Ja, maar viel het dan tegen? Werd je er moedeloos van of had je iets van, ik ga er voor?]

Ja, toen ging ik in AZC in Overberg was. Ja, ik begrijp toch de taal niet. Dus, wil ik, ik dacht, ik denk ook niet na, zeg maar. Ik ga toch liever met de jongens gaan praten [bedoelt in zijn eigen taal].

Als maar uit de AZC uitging, verhuis naar andere woongroep zeg maar, toen begon je: Hoe was het? Wat heb ik gedaan ... voordat ik hier kwam. Kwamen jongens ook uit andere AZC daar. Zij beginnen Nederlands te praten. Hè, hoe lang ben jij hier dan? Hetzelfde als ik, 7 maanden zei hij. Hoe kun jij dan zo praten (en) ik niet. Toen merkte ik, toen begon ik na te denken. Pfff, moest ik toch leren. Zij zijn ook hetzelfde als ik hier, 7 maanden. Maar ik kan niks praten, maar zij wel, toch. Euh, weet je, toen was ik een beetje jaloers ook. Ik wil toch ook als hij gaan praten, of zo. Dus toen had ik nagedacht, o, ik ga toch ook Nederlands praten. Dan wordt toch iets makkelijker als je Nederlands kan praten. Toen begin echt Nederlands ik aan de slag te gaan praten.

[fanatiek, zeg maar] Ja, ja, toen euh heb ik ook aan mijn familie euh aangevraagd. Toen krijg ik ook, euh ja je moeder komt wel strakjes, maar dat duurt even. Ja echt, nu moest ik toch gaan leren voordat mama hier kwam, anders kan ik haar toch niet helpen. Ja, vandaar begin ik, ja ik ga echt iets doen. Ja zo begin het.

[waar was je toen] Toen was ik in Den Ham, maar dat was niet zo lang, dat was drie maanden. Toen moest ik in Hengelo, toen moesten wij naar Hengelo verhuizen.

[Kun je daar wat over vertellen. Hoe woonde je daar dan in Den Ham?]

Ja, in Den Ham waren wij met 9 jongens, 4 uit Syrië en 5 uit Eritrea. Onder begeleiding natuurlijk. Euh, voor mij was wel leuk. Maar ik ga gewoon euh in de tuin voetballen. En naast de huis gaan zitten, praten en lachen of zo. Maar de burens daar vinden dat niet zo leuk. Dus, zij zeggen iedere keer: “jullie moeten toch rustig gaan”. Ja, wij begrijpen toch niet allemaal wat zij zeggen, maar zij zeggen aan de begeleider, de begeleider vertellen via tolk aan ons. Dan moeten jullie dat doen, na 10 uur mogen jullie niet naar buiten hè! Ja, euh als de begeleider euhm binnen is, dan gingen wij toch stiekem naar buiten. Dan uiteindelijk moesten wij allemaal naar andere woongroep verhuizen. Omdat ook 9, 9 jongens waren, was eigenlijk teveel van de burens. Dus moesten wij toch in twee groepjes verdelen.

Hier kwamen wij met 4 Eritreërs, allemaal waren wij uit Eritrea, wij kunnen ook Tigrinja samen gaan praten. Maar de andere groep ging naar Enschede toe. Hier was wat rustiger omdat euh 4 jongens waren. En euh, de burens waren ook lief. Dus, zij zeggen, als jij iets doen, dan moet je toch anders doen, zo. Euh, zij letten heel goed op ons ook, zeg maar. Als de begeleider weg is, was buurman voor ons. Die kijkt naar ons, toen zeg maar, avond, wat doen de jongens dan? Zijn zij veilig dan? Soms kwamen jongens uit Nederland bij ons. Omdat wij voetballen daar, dus. Nu is tijd, nu moet je weg gaan, laat die jongens met rust. Gaan zij eten of slapen. Zo zegt hij. Ja, wij vinden tof van hem.

=====

[Step-outline, scène

10	(30 sec)	[Interview + beelden scrabble] Ondersteunend “Shewit is hier pro-
----	----------	---

	actief mee bezig”
--	-------------------

- Wat doe je nu om te integreren? Waarom denk je dat dat helpt / gaat werken?
- Vertel eens over je eigen integratie: opleiding (Zorg en Welzijn), Stage basisschool, Voetbalclub BWO? Werk Action Hengelo? Restaurant De Beiaard?
- Waar ben je goed in? Hoe doe je dat?
- Hoe ziet je toekomst eruit? Wat zijn je idealen?
- Wat maakt je gelukkig? (zou je gelukkig maken, toverstafje – wat tover je dan?)
- Heb je een / Wat is je levensmotto?

=====

Euh, hij kijkt goed naar ons. Door hem zijn wij ook bij voetbalvereniging aangekomen. Die jongens willen graag voetballen, dus hij kwam bij BWO aan. Hè, ik heb buurjongens die heel graag willen voetballen, ze voetballen bijna elke dag. Euh, bij de, voor de, ons huis. Dus hebben jullie plek voor hun om hier te spelen. Ja, toen kwam iemand van BWO bij ons. Willen jullie bij ons gaan voetballen? “Ja, natuurlijk, yes”, zeggen wij dan. Toen kwamen wij bij, naar de vereniging. Toen hebben wij t-shirt en bal gekregen. En na 2 weken mogen wij beginnen met voetballen bij hun. Dat was ook goed voor ons. Als wij maar alleen maar met de vieren blijven euh voetballen. En euh samen gaan voetballen en samen in één huis, dat is ook niks. Dus moet jij toch soms iets anders kunnen doen, met andere groep.

Dat was, in het begin dat was ook moeilijk om alles te verstaan. Wat allemaal de trainer zegt. Maar je begint wel klein beetje te verstaan, zeg maar.

[Hoe lang ben je bij de voetbalvereniging, hoe lang?]

Nu zit ik 2 jaar, Ja. [ok, Gaat goed?] Ja, nu gaat wel goed. Nu kan ik euh, ik kan meer horen dan ik praat. Dus ik kan nu horen wat allemaal de trainer, of de anderen zeggen. Maar, praten is nog wel steeds een beetje moeilijk. [Speel je ook wedstrijden?] Ja, wij euh twee weken ..., 2 dagen per week trainen, elke zaterdag gaan wij wedstrijd.

[en gaat goed, win je?] Wah, niet altijd, zeg maar. Maar als gezellig is, euh hoeven wij ook niet elke dag te winnen, zeg maar. Dus, de bedoeling is, de bedoeling voor mijzelf is. Als ik maar met Nederlanders gaan samen (kan) omgaan, zeg maar. Als ik maar met hun ga Nederlands praten. Euh. Ja zoiets, zoiets, zoiets, waarom ik daar naar toe ging. Ik wil graag mijn Nederlands toch verbeteren, dus moest ik toch met hun gaan praten, luisteren en meedoen ook.

[Ja, de anderen jongens zijn allemaal Nederlanders?] Ja [Kun je dat even vertellen]

Ja, zij begrijpen euh dat wij niet heel goed Nederlands kunnen, dus zij praten rustig met ons. Zij leggen uit wat wij gaan doen. En euh, zoiets, dus. Als ik maar niet begrijp, wat wij allemaal gaan doen, dan doe ik toch verkeerd. Dus moest ik toch kunnen, goed uitgelegd, zodat ik begrijp. Dus zij zeggen ook, als jullie niet begrijp, stel maar vragen, dan leggen wij dat uit. Ja.

[Ze hebben veel geduld?] Ja [even kijken] Ja, Ja, ja, (lange pauze)

[Ok, ja. denk je nog wel eens terug aan Eritrea?]

Ja, heel vaak [ok, ... denk je dan van euh, Heb je er spijt van, of niet?]

Ja, als ik hier naar de jongens kijk, zelfde als ik, zelfde als mijn leeftijd. Dus ja, euh gaat niet goed met ons land, maar dat is toch mijn land. Euh, ja, wil ik graag in mijn land gaan blijven, maar ik heb er toch geen toekomst. Wil ik toch mijn toekomst opbouwen. Dus ja, misschien gaat wel straks goed met ons land, dus wil ik graag wel blijf hier in Nederland dan mijn land. Blijf dromen aan mijn land. Wanneer wordt goeie land? Wanneer wordt, mogen mensen zeggen wat zij willen. Mogen wat zij willen doen. Ja, zij hebben euh zij hebben gehad wat ik niet had in Eritrea. Zij hebben, zij mogen, ... wat zij willen doen en euhm, zij hoeven niet euh op die leeftijd, euh, heel veel te doen, zeg maar.

Geen beeld:

Ik wel. Als toen ik aan de, ... met woongroep gaan, had gewoond, moesten wij toch gaan zelf gaan koken, zelf voor ons zorgen,.... Dat, huishouding, moesten wij huis schoonmaken. Kleden, na school moest ik voetballen. Maar zij hoefden dat niet te doen.

Uitgeschreven antwoord → 110101-175836.WAV + [MVI_2206.MOV].

[OK. Ik gaf net al aan, Nederlands leren vind je belangrijk, hè. Wanneer beseftte je dat?]

Ja, euh, In de klas kan jij wel de woordjes leren, maar in de klas kan jij niet euh, leren hoe je dat uitspraak. Hoe je moet, kan je wel horen daar. Op school leer ik woordjes. Als ik ga voetballen of werken, leer ik hoe mensen, hoe praten zij al die woordjes. Kan ik dan wel begrijpen dat. Zo leer ik dat

[Ja]. Euh, dan euh, luister ik ook veel naar journaal. [Ja]. Begrijp ik dat? Dan lees ik ook boek. De boek, hoef niet wat de boek, wat over gaat, maar de bedoeling is, begrijp ik het wel de verhaal, dan, wat zij mee bedoelen. Op die manier leer ik Nederlands om beter te gaan.

[Wat doe je daar zelf aan verder, om beter Nederlands te leren? Kun je dat nog eens vertellen.]

Ja, ik wil graag euh, met meer Nederlanders contact hebben, zodat ik met iedereen met hun kan praten. Euh, euh, andere dingen samen te doen. Dan leer ik ook van. Euh, daarom blijf ik ook bij voetbal.

[Voetballen is een voorbeeld, hè. Daar zit bij allemaal Nederlanders. Voetballen, daar wordt je gedwongen om Nederlands te praten. Nou, wat doe je nog meer om veel Nederlands te leren. Kun je dat vertellen?]

Euh, ja ik luister ook jeugdjournaal. Ja, dat is niet mijn, voor mijn leeftijd. Maar de bedoeling, de niveau voor mijzelf. Dus, begrijp ik wel dat? Dan luister ik, dan begrijp ik wel heel veel. Tot nu toe niet helemaal, maar begrijp ik wel 80% zeg maar. Dus lees ik ook euh, euh boek die euh, makkelijk geschreven is, euh. Zodat ik de verhaal kan begrijpen, begrijp lezen zeg maar. Dan euh euh heb ik met de mensen, met de Nederlanders die met mij contact hebben. Dan euh, soms stuur [niet verstaan] ik andere woordjes, maar euh, eigenlijk niet mee bedoeld. Dus zeggen zij, ja ik begrijp wel, je bedoelt zo, ja dat. Dat heb ik nu nodig. Dan euh, bij mijn werk zei ik ook, als ik maar iets vertel, jullie begrijpen wel mij, wat ik bedoel. Maar eigenlijk moet ik toch de woordjes wat anders zeggen. Dus zouden jullie dan dat mij zeggen, als ik dat doe.

[Wat voor werk doe je dan?]

Bij de Action ook en bij de Beiaard in Enschede ook. Dus als je mij begrijpt, zag dan de goeie zin of de goeie woord. Dus hoe moet ik zeggen de volgende keer.

[Kun je iets over je opleiding vertellen?]

Ja euh, ik doe euh Zorg en Welzijn op ROC in Enschede, nivo 1. Dus euh, die juf van mijn ... [niet verstaan], weten dat wij binnenkort in Nederland zijn. Dus zij houden wel rekening mee. Zij vertellen heel breed en zij praten ook iets rustiger dan normaal zij kunnen praten. Dus euh, euh, daar zitten wij ook met Syrische jongens of meisjes of andere landen ook. Maar, in de klas lezen wij klein beetje en luisteren ook en luisteren en discussiëren ook en maken wij verslag. Dus daar leren wij heel veel ook van. Ik loop stage op basisschool in Enschede (Bonifatius), dus met kinderen euh praat ik met kinderen Nederlands, Ja euh, luister ik ook heel veel van en euh, ik probeer ook met hun heel veel te praten.

[Hoe leer je van die kinderen Nederlands? Kun je daar over vertellen?]

Euh,.... Ja, bij groep 8, ik zit bij groep 8 (elke dinsdag), mijn stage zijn dinsdag en woensdag. Ik zit woensdag bij groep 8. Euh, zij lezen en zij luisteren journaal en euh, zij maken ook verslag en zij

discussiëren hoe je als je in probleem komt, hoe je moet oplossen. Zij leren hoe je samen gaan werken. Zij leren ook hun mening uit te geven. Zo.

Euh, bij groep 8, euh, 1, 2, 3 zijn doen alleen maar spelletjes en euh, hoe zij moet delen en wat die letters. Zij beginnen zo te leren.

[De kinderen uit groep 8 die proberen jou ook Nederlands te leren Kun je dat vertellen?]

Euh, ja. Ik zit bij hun in de klas, dus ik vraag ja .. ik heb het ook euh, toen ik eerste keer daar kwam, zij hebben mij heb ik euh iets kort voor mij, over mij verteld, waar ik vandaan kom en euh wie ben ik. Toe zij gaan zeggen: hoe kom jij dan hier? Waar kom jij vandaan? Ok, ik ga voor jullie allemaal presentatie houden, dan weten jullie allemaal. Wie ben ik en wordt duidelijk in één keer. Dus heb ik presentatie gehouden, waar ik kwam vandaan, wie ben ik en hoe ben ik hier gekomen en waarom. Euh, toen begrijpen zij wie ben ik en waar ik vandaan kwam en euh waarom bij hun kom stage lopen en bij hun klas zitten.

Dus ik heb toch hun gezegd, ik ben drie jaar in Nederland en wil graag Nederlands leren bij jullie klas. Dus, graag dat jullie mij willen helpen. Zij zeggen: Ok, wij willen jou wel helpen. Toen heb ik gezegd: elke persoon moet gaan 2 woordjes denken, na-, bedenken, wat jullie euh denken dat ik niet weet. Dus zij hebben allemaal woordjes geschreven. Zij moeten ook de betekenis kunnen uitleggen. Wat de woordjes betekent. Toen heb ik rondje bij de klas gegaan. Van allemaal heb ik 2 woordjes gekregen. Sommige woordjes ken ik wel al, maar de meeste ken ik niet. Dus zij hebben uitgelegd, da woordje betekent dat en dat. En zo, zo leer ik daarvan.

[Voorbeelden? Kun je voorbeelden geven?] Woordje bedoel je? "Noodzakelijk", wat noodzakelijk betekent wist ik dat niet, maar toen zij mij uitgelegd, dan wist ik. "Woordevol", "Waardevol" Dus wat wat de woord betekent wist ik nu al, toen zij mij vertellen. Dus zo leer jij heel veel.

[Zij hebben je echt geholpen, nog steeds?] Ja [OK]

[Ik begrijp dat je nu ook eigenlijk anderen wilt helpen om Nederlands te leren. Klopt dat?]

Ja, ik doe graag wat mensen helpen wat ik kan, zeg maar. De mensen die hier, euh, ... zij leren ook zelf, maar als ik kan wel mensen helpen, dan wil ik graag helpen.

[Ja, want hoe is het met je vrienden zeg maar, die dan in Nederland zijn, die zie je nog regelmatig] Ja [Kun je daar over vertellen?]

Ja euhm. Nu woon ik euh alleen maar, heb ik euh jaar, jaar, jaar terug hadden wij samen gewoond. Toen gingen wij samen naar school, euh, voetballen en wonen ook samen. Maar nu zijn wij, euh, iedereen heb zijn eigen kamertjes (en) zij gaan ook naar school dus. Wij zijn in de kamer soms wel hier tegen. Maar zij, iedereen van die mensen die gevlucht zijn, zij hebben heel veel meegemaakt. Zij hebben euh goeie en slechte herinneringen in hun hoofd. Dus zij moeten eerst rustig kunnen krijgen, zodat die slechte herinneringen weghalen. Zodat zij nu opnieuw gaan beginnen om hun zelf euh, hun toekomst op te bouwen. Dus heel veel mensen zorgen voor hun familie. Omdat zij zijn hier. Hun familie zit in Eritrea. Zij zorgen ook hoe gaat het met hun dan nou.

=====

[Step-outline, scène

11	Niet te veel piekeren over je verleden, maar ... (0:30 + 0:30 min)	Shewits vriendin Rina/Rens probeert (tijdens het scrabblen) een Eritrees woord te plaatsen op het bord, maar het past nergens. Shewit zegt (in het Nederlands) dat zij moet stoppen met piekeren over vroeger. Rina/Rens antwoordt in het Engels dat zij het niet begrijpt, waarop Shewit (in het Nederlands) antwoordt dat het daar nou juist om gaat: leer de taal en praat met andere Nederlanders!
----	---	--

=====

[Step-outline, scène

14	Shewit wil ook graag anderen helpen (0:30min).	(sluit aan op scene 1) Shewit helpt zijn moeder met de eerste Nederlandse woordjes (beelden scrabble).
----	--	--

Hoe gaat het met je Eritrese leeftijdsgenoten?

- Je helpt nu ook anderen, vertel daar eens over? Wie, heb je voorbeelden?

=====

Euh, nu ben ik hier. Wat moest ik nou doen, dus. De meeste mensen, alleen maar blijven denken aan hun verleden. Zij hebben al genoeg slechte dingen gezien en euh moeilijke situatie gehad. Dus, als je alleen maar blijf aan te denken, dan doe je toch ook niks aan je toekomst. Je verandert toch ook niks. Dus ik zou willen zeggen: doe wat je vandaag kan doen. Als jij blijf maar, blijf aan je verleden denken, dan kan je toch niet veranderen. Dus, euh, de slechte, de moeilijke situatie die je had gehad, laat maar je achter. Kijk maar naar voor. Zodat jij wat moest je kunnen doen, zodat ik strakjes mijn euh, dat ik iets goeds gaan bereiken zeg maar. Dat ik beter wordt hier.

Dus, als eerste, hebben wij Nederlands nodig, Nederlandse taal te praten. Dus moet je nu op die tijd gaan echt Nederlands gaan leren. Zodat je jouw gedachten kan euh euh uitpraten en met mensen te delen. Zodat jij ook goed met mensen kan contact blijven. Dus als eerste, als eerste is Nederlands praten zeer belangrijk op dit moment. Als je niet, als je geen Nederlands praat, dan kan je ook niet verder. Dus echt wij hebben nu taal nodig, zodat wij verder gaan. Ik wil zeggen, moet je nu je best doen, zodat je straks goeie Nederlands kan en goeie toekomst op gaat bouwen.

[Hoe zie je je eigen toekomst nou, hier?]

Ja, nu ben ik bezig met mijn taal. En ik ga ook naar school. Dus, ik heb daar gezegd, ik zou eigenlijk automonteur willen worden. Maar toen ik op een open dag ben geweest.

[wat zou je willen worden, zei je] Automonteur [Kun je nog een keer vertellen. Kun je een zin maken]

Ik zou eigenlijk automonteur willen worden, maar op dit moment is, lijkt mij een beetje te moeilijk. Dus ik heb het open dag op ROC zijn geweest en informatie op internet heb gezocht. Ik heb 2 keer bij autobedrijf stage gelopen. Dus toen heb ik besloten dat ik eerst iets anders gaan doen waar ik veel Nederlands kan leren. Daarna kan ik misschien andere keus maken of automonteur gaan verder doen.

Uitgeschreven antwoord → 110101-181150.WAV + [MVI 2207.MOV].

[Kun je nog 1 keer vertellen, Shewit, wat zijn je plannen, hoe zie je je toekomst?]

Nu zit ik op school, volg ik zorg en welzijn. Op ROC Enschede. Maar mijn droom is eigenlijk om automonteur te worden. Maar op dit moment lijkt mij te moeilijk te zijn, dus wil ik graag iets anders doen waar ik veel Nederlands leert. Daarom ik zorg gekozen. Als je bij zorg gaat studeren, dan loop je stage bij mensen. Dus je praat de hele dag Nederlands. Misschien kan ik wel snel en meer Nederlands leer (leren). Daarna kan ik altijd andere keus maken. Dus nu weet ik niet, wat ik volgend jaar gaan doen. Nu wil ik nu eerst deze jaar euh, afronden. Heb ik dan wel veel Nederlands geleerd? Kan ik dan ook nog iets andere dingen doen? Dus of moest ik aan mijn Nederlands gaan werken. Daar kijk ik straks naar. Als ik maar, ja ik moet toch beter Nederlands leren, dan ga ik zorg nog door gaan doen. Ja, als ook mij leuk lijkt, dan kan ik ook gewoon verder met zorg. Dus, ja.. .

....

[Heb je nog andere idealen? Of zijn dit je idealen?]

Hoe bedoel je? [idealen, waar wil je naar toewerken, wat wil je bereiken]

Ik heb het ook mijn juf gevraagd. Die mensen, die euh zonnepanelen installeren of zo. Dus welke opleiding volgen zij dan? Zij zeg. Ik heb geen idee, zeg ze. Dus daar wil ik weten, welke opleiding

moest ik gaan volgen, als ik straks zonnepanelen installeren wil worden. Die heb ik gedacht, ja, in Eritrea is heel veel zonnepanelen nodig. Daar is de hele dag toch de zon. Als je dat kunt, dan kun je toch in Eritrea heel veel doen.

[Dus wil je weer terug] Ooit, weet ik niet [ok]. Ja, als maar veilig wordt. Ja, is toch mijn land, wil ik toch weer mijn land zien. [Is het veranderd in Eritrea denk je? Nu] Niet heel veel, nee.
... [lange pauze]

=====

[EINDE]

- Ben ik nog iets vergeten? (vertel je vooral ook je eigen verhaal, wat vindt jezelf erg belangrijk? Wat wil graag nog kwijt/nog vertellen?)
- Waarom wil je jouw verhaal voor de Minikronieken (anderen) vertellen?
- Ben je tevreden met het interview? Heb je kunnen vertellen wat je wilde?

=====

Uitgeschreven antwoord → 110101-181150.WAV (vanaf ...).

[ok, ben ik nog iets vergeten? Zijn er nog dingen die je kwijt wilt. Eigenlijk. Die ik niet gevraagd heb. Die je toch kwijt wilt?]

Mjooooaaaa, niet heel veel. Ik wil alleen maar zeggen aan de jongeren die, hetzelfde als ik, bezig zijn met hun taal. Of moeten toekomst opbouwen. ... Wat moest ik toch zeggen dan ...

Ga maar je best te doen, euh, en neem maar contact met mensen die in je omgeving zijn. Euh, blijf maar leren. Ik weet dat euh, moeilijk situatie heb gehad en je denkt aan je familie. Je zorg over je familie. Hoe het gaat met hun, dus laat maar die achter. Leer maar verder, zodat jij straks iets verandering kan brengen.

[Maar heb je dat zelf achter je gelaten?]

Ja, dat is niet makkelijk. Je zei maar gewoon zo, maar is niet makkelijk om alles te vergeten en verder te gaan. Maar, blijf je toch wel proberen. Ja, ik ben hier. Toen moest ik toch aan de mensen die in mijn omgeving zijn, moet ik toch lijken. Hoe gaan, hoe leven zij dan? Toen moest ik toch ook bij hun gaan kijken, wat zij belangrijk vinden. Vind ik dat ook belangrijk? Dat moest ik ook vergelijken met mijn cultuur en mijn opvoeding. Ja, zo moet ik kijken. Je hoeft niet alles te doen, maar je mag wel weten wat zij doen [Ja] Dus! [Ja].

... [pauze]

[Dat is eigenlijk ook de reden dat je meedoet aan de Minikronieken, denk ik] Ja [Toch anderen stimuleren] Ja [wel aan je verleden denken, maar ook aan je toekomst denken] Aan je toekomst te denken, ja. [Nou, ik denk dat je dat al heel erg goed doet] Dank je wel. [Bedankt].

(EINDE)